

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרחי השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « 347-897-9968 \ 1459-323-058 »

בס"ד

כמה גדול השפעתו של התנהגותו של האדם על כל חלקי הבריאה - דומם, צומח, חי ומדבר!!!

« באיזה זכות יצא נח מהתיבה!?! »

כתוב בפרשה וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נֹחַ (בראשית ח, א), אמרו חז"ל הק' במדרש (בר"ר לג, ג) "מה זכירה נזכר לו, שזן ופרנס את כל בעלי החיים שנים עשר חודש בתיבה", ע"כ.

וכן מציינו במדרש תהלים (לו) ענין זה בארוכה, וז"ל: "לְדוֹד אֶל תִּתְחַר בְּמַרְעִים (תהלים לו, א), זה שאמר הכתוב אֶל יִקְנָא לְבָבְךָ בְּחַטָּאִים (משלי כג, ז), ובמה תקנא, ביראת ה' כל היום וגו', כשאמר למלכי צדק, כיצד יצאתם מן התיבה. אמר לו, בצדקה שהיינו עושים. אמר לו, וכי מה צדקה היה לכם לעשות, וכי עניינים היו שם, והלא לא היה אלא נח ובניו, ועל מי הייתם עושים צדקה. אמר לו, על החיה והבהמה והעוף, לא היינו ישנים כל הלילה, אלא היינו נותנים לפני זה ולפני זה, פעם אחת איחרנו את עצמנו, ויצא אבי משובר, אותה שעה, אמר אברהם, מה אלו אילולא שעשו צדקה עם בהמה חיה ועוף לא היו יוצאים משם, ובשביל שאיחר עצמו כמעט קיבל שכרו ונשבר, אני, אם אעשה עם בני אדם שהם בדמות וצלם של המלאכים, על אחת כמה וכמה שאנצל מן הפגעים, מיד ויטע אש"ל (בראשית כא, לג), אכילה שתיה לוי' וכו", עכ"ל.

מדרשים אלו הם המקור למה שכתוב האור החיים הק' בקצרה, וז"ל: "וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּיבָה, גַּם זָכַר כָּל הַטּוֹרָה וְהָעוֹלָם אֲשֶׁר עָלָיו מִהַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה וְכוּ' אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּיבָה וְנִצַּל עִלְיָו", ע"כ. כלומר, שזכות זכירת מעשים אלו של נח היא זו שהצילה אותו ואת כל מי שהיה איתו בתיבה להוציאם ממנה.

ועיין בספר לב אליהו (מהגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל), שמדגיש על פי זה מסר נוקב עבורנו, כמו שכותב בזה"ל: "הרי לפנינו, שכל עיקר יציאתם מן התיבה היה תלוי במה שזנו ופרנסו את הבריות שם, ואלמלא צדקה זו היו נשארים בתיבה כל ימי חייהם ולא היו רואים אור עולם כלל, נורא ואיום. ונתבונן נא עוד, אם בשביל בעלי חיים, ובזמן ובמקום כנ"ל, נצטערו נח ובניו צער רב כל כך לזונם ולכלכלם וכו', ק"ו אדם שהוא נברא בצלם אלקים, עד כמה יש להצטער עליו במה שחסר לו, ולמלא חסרונו בכל מה שאפשר", עכ"ד.

הנה, ע"פ הנ"ל מתעוררת תמיהה רבת, מכיון שכל ענין הצלת נח וכל הבהמות והחיות מהמבול היה בדרך נס, א"כ לכאורה מדוע היה נח צריך לעמול קשה בהאכלת הבהמות, עד שהגדירו חז"ל את יציאת נח מהתיבה כיציאה מכלא, וכמו שאמרו חז"ל במדרש (תנחומא) בזה"ל: "צֵא מִן הַתֵּיבָה (בראשית ח, טו), זה שאמר הכתוב הוֹצִיָא מִמִּסְגָּר נַפְשֵׁי גו' (תהלים קמב, ח), א"ר לוי, כל אותן י"ב חדשים לא טעם טעם שינה, לא נח ולא בניו, שהיו זקוקין לזון את הבהמה ואת החיה ואת העופות, יש בהמה שאוכלת לב' שעות בלילה, ויש אוכלת לשלשה וכו'", עכ"ל. ואמאי הי' צריך לכל זה.

« האם נח הוא שארית של העולם, או מייסד של עולם חדש...?? »

כתוב בריש הפרשה וַתִּשְׁחַח הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹקִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס (בראשית ו, יא), ופירש רש"י, "ותשחת לשון ערוה ועבודה זרה. ותמלא חמס,

גזל". ולהלן בפסוק וַאֲנִי הֲנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִגָּע (בראשית ו, ז), פירש"י וז"ל: "ואני הנני מביא, הנני מוכן להסכים עם אותם שזרוזני ואמרו לפני כבר, מה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ (תהלים ח, ה)". הרי שלדעת רש"י הבאת המבול היתה כהודאה לטענת מלאכי השרת וכעין חרטה כביכול על מה שברא א האדם.

וכך מבואר לכאור' גם בדברי חז"ל (סנהדרין לח): שתיאר יותר בהרחבה הדו"ד שמובא ברש"י, וז"ל: "אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שביקש הקב"ה לבראות את האדם, ברא כת אחת של מלאכי השרת, אמר להם רצונכם נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ (בראשית א, כו), אמרו לפניו, רבוננו של עולם מה מעשיו, אמר להן כך וכך מעשיו, אמרו לפניו, רבוננו של עולם מה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְגַן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ (תהלים ח, ה), הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפם, כיון שהגיע לאנשי דור המבול ואנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין, אמרו לפניו, רבוננו של עולם לא יפה אמרו ראשונים לפניך, וכו'", עכ"ל.

והאמת, שלכאור' מבואר כן להדיא בדברי התורה הק' בעצמו, שכתוב לעיל וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֶצֶר מַחֲשֶׁבֶת לִבּוֹ רָע כָּל הַיּוֹם. וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לִבּוֹ. וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתִם (בראשית ו, ה-ז). הרי שהמבול בא מתוך נחמה והמלכה של הקב"ה כביכול על מה שעשה את האדם, לאחר שראה איך שהושפלו וקלקלו בני אדם מעשיהם והשחיתו את דרכם.

אך הרמב"ן תמה על זה וכתב: "ואני תמה והאיך מסכים עמהם והוא משאיר להם שארית לפליטה גדולה בנח ובניו וכל חי להרבות זרעם כחול". כלומר, אם באמת ניחם הקב"ה על מה שברא את האדם, והודה למלאכי השרת שלא היה צריך לברוא את האדם, איך יתכן שהשאיר על פני האדם אנשים שאחרי המבול יחזרו ויפרו וירבו. עיי"ש בדבריו.

ביישוב דברי רש"י כתב לבאר בספה"ק שם משמואל (נח תרע"ח), וז"ל: "ונראה ליישב, דהנה במדרש (בר"ר כו, ב) 'שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' (תהלים צב, יד), זה נח ששתלו הקב"ה בתיבה'. ולשון ששתלו משמע כמו המביא יחור או נטיעה רכה ממקום אחר ומפסיק חיותו משם, ושתלו כאן שתהיה כל חיות יניקתו מכאן, וכדמיון זה היו נח ובניו וכל החי שנולדו בארץ, והיתה חיותם ע"י משטרי המזלות, וכאשר הביאם השי"ת לתיבה נחשב כאילו עקרם מכלל העולם והביאם לתיבה, שהיא כדמיון בית ה' ושתלן שמה, שמעתה תהיה כל חיות יניקתם באמצעות התיבה, ושוב נחשב כאילו כל העולם חרוב וחוזר לתוהו ובוהו, וכמו באלף השביעי, שיהיה כל העולם חרוב, וצדיקים מה הם עושים, הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטין על פני המים, כבש"ס סנהדרין צב:, כן היה ענין התיבה ששטה על פני המים כאילו היתה בעולם אחר."

"וא"כ שפיר כתב רש"י הנני מוכן להסכים וכו', כי נח וכל אשר אתו בתיבה אינם נחשבין שארית בארץ, אלא כאילו היו בעולם אחר ואינם בזה העולם כלל. וזהו במדרש (בר"ר לג, ג) שכל י"ב חודש לא שמשו המזלות, כי

המזלות הם אמצעים להשפע וחיות העולם, ואז שחיות נח וכל אשר אתו בתיבה לא היתה דרך המזלות, א"כ לא היה יורד השפע דרך המזלות כלל, ונחשב שלא שימשו אז בעולם, "עכ"ל.

הרי למדנו מדבריו דבר נפלא, דמה שנח ומשפחתו ניצלו מהמבול בהיותם בתיבה, לא היה זה כענין הצלת אדם בספינה חזקה בסערת ים זועף, אלא שבתביבה היו נחשבים כאילו הם נמצאים בעולם אחר, ובזמן שכל העולם של קודם המבול נחרב לגמרי במבול ולא נשאר בו שם ושארית כלל, הציל הקב"ה את נח ומשפחתו באופן של למעלה מן הטבע, שנעקרו לגמרי מן העולם וינקו חיותם בנס מהתיבה שהיתה למעלה מן הארץ, ושוב כאשר יבשה הארץ חזרו נח ומשפחתו והקימו עולם חדש, ולא היה זה בבחינת שארית וקיום לעולם שעבר, אלא התחלה חדשה בעולם חדש, עד שכל הבאים אחרי נח נקראים בני נח ולא בני אדם הראשון.

יסוד הדברים מצאנו כבר בלשון הרמח"ל (במאמר החכמה בפירוש תפילת ראש השנה 'וגם את נח באהבה זכרת'), וז"ל: "וגם את נח, זה הא ראשית שני שהיה לעולם, שהרי מה שניתן לו באדם הראשון, נתמוטט ונמחה בדור המבול מפני רוב הטומאה ששלטה בעולם, ואחר כך חזר ונתחדש בנח שלא ימוט עוד", עכ"ל.

הרי מבואר בדבריו כענין הנ"ל, שהעולם הראשון של אדם הראשון נתמוטט ונמחה לגמרי בדור המבול, ומה שנשאר נח ומשפחתו בחיים אחר המבול, היה זה בבחינת חידוש עולם שני שלא ימוט עוד.

« כמה גדול השפעת מעשיו של האדם על כל חלקי הבריאה!! »

כתוב בפרשתנו וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וַהֲנִה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ (בראשית ה, יב). ואמרו במסכת סנהדרין (דף קח.) "מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה, וכולם על אדם ואדם על כולם". ובמדרש (בר"ר בראשית כח, ח) אמרו, דכולם קלקלו מעשיהם, הכלב הולך אצל זאב והתרנגול אל הטווס, הדא הוא דכתיב 'כי השחית כל בשר את דרכו'. ומדברי המדרש משמע שמאליהם עשו כן, ועי' במהרש"א בסנהדרין שם.

והקשה הבית הלוי, דבשלמא האדם הוא בעל בחירה אבל הבהמה הרי אין לה יצה"ר לעניינים כאלו, ועשייתה הוא רק בטבעה, והיאך תעשה כדברים הללו.

עוד הקשה על הפסוק וַיִּמַח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (בראשית ז, כג), וברש"י (ה, יג) כתב, שאף הטפחים של עומק המחרישה נימוחו וניטשטשו. ויש להבין, מדוע עשה הקב"ה ככה לארץ, וכי מה חטאו האילנות והצמחים שגם עליהם נגזר להשחית.

ומבאר הבית הלוי יסוד נפלא בטבע העולם וברואיו. דכמו דהאדם פועל בעצמו ע"י הרגילו במעשיו הרעים, ועושה בעצמו טבע שני להיות טבעו משתוקק ונמשך לעשות כמעשיו הקודמים, וגם אם בשכלו מכיר כי לא טובים הם וכמו שאמר לא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לְשׁוּב (הושע ה, ד) דגם אם בשכלו רוצה לשוב עכ"ז מעלליהם הקודמים אינם מניחים אותו לשוב, כי הם השרישו בגופו טבע שני להרע.

וכמו כן, הוא פועל במעשיו בכל העולם התחתון בכלל, ולא מיבעי אם חָטָא בפרהסיא, הרי ודאי דגורם לאחרים הרואים שילמדו ממנו, אלא אפי' אם חוטא בצניעא בינו לבין עצמו, מ"מ ע"י הַמְשָׁכו אחר איזו תאוה, הוא מגביר כחה של התאוה הלזו, עד שמשריש זה בטבע של כל הברואים ובעולם, להיות טבעם נמשך לזה יותר ממה שהיה מקודם, כי כן יסד מלכו של עולם בהטביעו טבע לכל בריותיו להיות טבעם נשתנה ונמשך אחר

מעשה האדם והרגלו, וכפי רוב עשיית האדם כן ישתנה טבע של כולם אם מעט ואם הרבה.

ולא לבד בבריות החיים, אלא גם בדוממים נעשה טבע חדשה הגורמים להשוכן בתוכם להיות להם נטיה לזה. וכמו שאמר הכתוב וַתִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ (ירמיהו ב, ז), דע"י מעשיהם טמאו לגוף הארץ, כי טבע המדינות חלוקים ג"כ, וכמו שאמרו בגמרא (קדושין מט:) 'עשרה קבין זנות ירדו לעולם תשעה נטלה כו', וכן בכל המדות.

וענין זה, הגם כי לא נוכל להשיגו בשכל, מכל מקום כל אדם יוכל להרגישו בחוש ממש, בבואו לאיזה מדינה אחרת חדשה שהיא פרוצה באיזו פרט מן הפרטים, ימצא גם בעצמו איזו נטיה והמשכה לזה הפרט יותר ממה שהיה לו כשהיה במדינה אחרת.

וזהו שאמר הכתוב כִּי אָבִן מִקִּיר תִּזְעַק וְכַפִּיס מַעַץ יַעֲנֶנָּה (חבקוק ב, יא), ואמרו ז"ל בגמ' (תענית יא.) 'אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו', דמכל פרטי מעשיו נעשה איזו שינוי בהעצים - הגם דאינם נרגשים לעיני בשר בזה העולם - וממילא כשיביט עליהם לעתיד לבא יתברר על ידיהם כל מעשיו בכל פרט, ובכל מקום אשר יפנה להביט ימצא כתובים וחרותים מעשיו.

וכן היה בדור המבול שהגבירו כל כך התאוה להזדקק לשאינם מינם, עד שנעשה כן בטבע ונתחדשה זאת הטבע גם להבהמה לעשות כן. וזהו שאמר הכתוב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וַהֲנִה נִשְׁחָתָה (בראשית ה, יב) כי טבע הארץ בעצם נשחת עד כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו (שם) גם הבהמה.

ונרמז כבר בזה"ק (בראשית סא:) שכ' בזה"ל: "ותשחת הארץ, אי בני נשא חטאן ארעא במאי (א-ב) בני אדם חטאו, במה חטא הארץ), א"ל, בגין דכתיב 'כי השחית כל בשר את דרכו' וכו', אלא עיקרא דארעא בני נשא אינון (-עיקר הארץ הם בני אדם), עכ"ל. עוד בזה"ק (בראשית סח.) על פסוק וַיֵּאמֶר ה' לָנֶחָ (בראשית ז, א) וז"ל: "תא חזי, אינון חייבי עלמא גרמו לכל בריין לחבלא אורחיהו, כמה דאינון מחבלין כו", עכ"ל.

נמצא כי החטאים הנעשים ע"י בני האדם, משאירים רושם רע גם על הדומם ועל הצומח, ולכן כאשר גברה חטאת אנשי הדור כל כך, נאלץ הקב"ה למחות הכל שלא ישאר שום רושם מהחטאים הנוראים הללו.

גם הרמח"ל בספרו **מסילת ישרים** (פרק א), עמד על יסוד זה, וכותב בזה"ל: "...כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו, ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו", עכ"ל.

ואם במדה רעה כן, הלא ק"ו שמדה טובה מרובה, כמו דקיי"ל (יומא עו:) שמדה טובה מרובה ממדת פורענות.

ולפי זה אפשר להבין למה נח היה צריך לעשות חסד במסירת נפש, כי עולם חסד יבנה, וההתחלה של הבריאה היא בחסדו של הקב"ה, אבל כאן נצרכה הנהגת חסד מצד הנבראים שיזכו לבנות עולם חדש, וזה על ידי מסירת נפש הגדולה לדאוג ולפרנס את כל הברואים והיצורים שהיו בתיבה, שבזה היו עסוקים כל י"ב חודש היותם בתיבה, וזה ישפיע על העולם חסד, וזה יהיה התיקון למה הקב"ה חרב העולם בגלל החמס, כמו שהביא רש"י לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, זהו ההיפך של לעשות חסד אחד עם השני, והתיקון בעולם החדש לעשות חסד במסירות נפש כדי להשריש בעולם החדש מדות החסד וזהו קיומו של עולם, עולם חסד יבנה.

"...כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו, ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו..."